

Název předmětu: Ekonomická bezpečnost

Téma: Základní typy ekonomické bezpečnosti III (Finanční a bankovní bezpečnosti)

Zpracovatel: Ing. Lenka Brizgalová, Ph.D.

Cíl:

Cílem daného tématu je objasnit finanční bezpečnost v mikroekonomické a makroekonomické rovině a objasnit bankovní bezpečnost. Finanční bezpečnost v mikroekonomické rovině je objasněna v základech finanční gramotnosti, v rovině makroekonomické v jednotlivých případech finanční nebezpečnosti. Bankovní bezpečnost souvisí s půjčkami, úvěry, paděláním a ochrannými prvky bankovek a také upozorněním ČNB na rizika.

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Pokuste se sestavit Váš rodinný rozpočet a zjistit, jak jste na tom s příjmy a výdaji.
2. Na které položce z Vašeho seznamu výdajů jste schopni ušetřit nejvíce?
3. Jaké finanční produkty jsou nabízeny na našeho trhu?
4. Co je to exekuce a jak se proti ní bránit?
5. Pokuste se uvést příklady nekalého finančního jednání z pozice finančních společností.
6. Pokuste se na stránkách ČNB najít ochranné prvky bankovek v ČR.

Studijní literatura:

- HŘEBÍK, František a Bohuslav SEKERKA. Vybrané aspekty ekonomické bezpečnosti. Praha: Tigris, spol. s r.o., 2018. s. 229 – 241. ISBN 978-80-7490-195-9.
- www.cnb.cz

Obsah:

Úvod

1	RODINNÉ FINANCE	3
1.1	Rodinný rozpočet.....	3
1.2	Několik pojmů z kategorie příjmů.....	5
1.3	Zodpovědné zadlužování.....	7
1.4	Finanční produkty a služby.....	11
1.5	Nevýhodné půjčky, exekuce.....	17
1.5.1	Exekuce	20
2	PŘÍPADY FINANČNÍ NEBEZPEČNOSTI	21
2.1	Holandsko a tulipány	21
2.2	South Sea Bubble v Anglii	21
2.3	Mississippi Co. ve Francii	22

2.4	Ponziho schéma	23
2.5	Mavrodiho MMM.....	24
2.6	Pyramidový systém.....	24
2.7	Multi-Level Marketing (MLM)	25
3	BANKOVNÍ BEZPEČNOST	28
3.1	Upozornění ČNB na rizika	28
3.2	Phishingové útoky, zneužívající ČNB.....	30

Závěr

1 RODINNÉ FINANCE (ZÁKLADY FINANČNÍ GRAMOTNOSTI)

1.1 Rodinný rozpočet

Naučit se hospodařit s penězi není vždy jednoduché. Peníze jsou totiž součástí našeho života. Potřebujeme je k zabezpečení základních potřeb a nejen jich. V současné době mají peníze převážně virtuální podobu – výplatu dostáváme na účet, ze kterého platíme převážně bezhotovostně. Mnoho lidí tak nemá reálnou představu o výši svých nákladů. O to víc vzniká potřeba vedení domácího rozpočtu.

Znáte pořekadlo: „Peníze kazí charakter“? Mnoho lidí v ČR má vlastně z peněz strach. Nemluvě o tom, že doposud nás nikdo neučil zásady hospodaření s penězi v rodině ani nakládání s moderními finančními produkty. Proto je dobré očistit své emoce k penězům, nemít strach o svůj charakter a naučit se být finančně gramotný.

Čas věnovaný vydělávání peněz zabírá minimálně třetinu dne. Je nerozumné své vydělané peníze nekontrolovaně či nezodpovědně utratit. Je třeba si sestavit rodinný rozpočet.

Jak nám pomůže dobře a reálně sestavený rodinný rozpočet?

- Získáme kontrolu nad vlastní finanční situací.
- Mnohdy najdeme zdroje pro rezervy a úspory.
- Zvládneme nečekané výdaje.
- Můžeme předejít vytváření zbytečných dluhů.
- Vytvoříme si správné návyky.
- Staneme se správci svých peněz.

ABC sestavení rozpočtu

A – sepsat a sečíst všechny čisté příjmy domácnosti/rodiny

B – sepsat seznam všech měsíčních výdajů

C – porovnat rozdíl mezi příjmy a výdaji

A – příjmy domácnosti

Příjmy jsou všechny peníze, které přijdou do domácnosti za určité období. Příjmy dělíme na několik druhů podle toho, odkud do domácnosti přicházejí.

- **Mzda** - vzniká na základě pracovně právního vztahu na základě pracovní smlouvy, Dohody o pracovní činnosti, Dohody o provedení práce.
- **Dávky** - peněžité sociální dávky - jsou vypláceny v rámci několika režimů:

- dávky vyplácené na základě pojištění (nemocenského, důchodového, státní politiky zaměstnanosti)
- dávky státní sociální podpory
- dávky sociální pomoci.
- **Příjmy z podnikání.**
- **Příjmy z pronájmu** - vznikají na základě pronajímání nemovitosti – dům, byt, pole.
- **Příjmy z kapitálového majetku** - vznikají při vlastnění akcií, dluhopisů, podílových listů.

Celková suma příjmů v domácím rozpočtu vzniká součtem všech příjmů výdělečně činných členů rodiny, kteří přispívají na chod domácnosti. Sečtěte tedy všechny čisté příjmy domácnosti.

B – výdaje domácnost

Výdaje jsou všechny peníze, které domácnost v určitém období vydá. Udělejte si podrobný pomocný seznam veškerých výdajů (možná je i tabulka). Zvolte si způsob, který vám vyhovuje. Pomocný seznam výdajů

Bydlení – nájem, vodné stočné, plyn, elektřina, topení, internet, telefon, daň z nemovitosti, údržba domácnosti,

- Potraviny – nákupy jídla a nápojů, jídlo a nápoje v restauraci, jídlo pro domácí mazlíčky, drogerie, čisticí prostředky do domácnosti,...
- Doprava – jízdné za vlak/autobus, taxi, vlastní auto – benzin/nafta, údržba,....
- Koníčky – kultura, zábava, sport, nákupy pro radost, hudba, knihy, výlety.
- Oblečení – oblečení pro všechny členy domácnosti.
- Děti – kroužky, školné, cestování dětí, péče o děti,...
- Nahodilé výdaje – dárky, dovolená, vybavení domácnosti, kurzy pro dospělé,...
- Pojistky – pojištění domácnosti, pojištění auta, pojištění osob,...
- Splátky – splátky hypotéky, splátky spotřebitelského úvěrů, splátky kreditní karty, leasingové splátky,...
- Úspory – pravidelně odkládané částky na tvorbu rezerv, stavební spoření, důchodové připojištění, investice,...

Po tomto celkovém sepsání nákladů si můžete sestavit jednoduchou tabulku, do které budete vyplňovat součty z pomocného seznamu.

C – porovnání příjmů a výdajů

Po vyplnění příjmů a výdajů domácnosti porovnáte příjmovou a výdajovou stránku vašeho rozpočtu a zjistíte, jak hospodaříte. Následně můžete znovu projít všechny výdaje a přemýšlet, zda některé nejsou zbytečně nebo neadekvátně vysoké. Druhým doporučením pak je tvorba rezerv, tzv. odkládaná na horší časy. Nedílnou součástí bilance příjmů a výdajů by se tedy měla stát také přiměřeně vysoká částka určená právě na vytváření rezerv. Principiálně není ani tak důležité, jakou částku si odkládáte stranou, ale hlavně to, zda se vytváření finančních rezerv stane pevnou součástí osobního či rodinného rozpočtu. Důležitá je hlavně pravidelnost. Odkládat spoření až na dobu, kdy si to budu moci dovolit, znamená nezačít nikdy. Různé zdroje doporučují částky určené k tvorbě rezerv v procentech vypočtených z příjmů nebo nákladů domácnosti. Výše pravidelného spoření se pohybuje od 3-15% z čistých příjmů nebo nákladů domácnosti.

Pokud neznáte své skutečné náklady, zapisujte si po dobu minimálně jednoho měsíce, na co všechno jsou peníze vynakládány. Uchovejte si veškeré účtenky z pokladen, potvrzení z bankomatu, došlé faktury. Zaznamenávat lze kupříkladu každodenní výdaje. Na konci měsíce pak dílčí výdaje roztrďte do kategorií, jako je zábava, jídlo, časopisy, knihy atd. K tomu, aby údaje odrážely skutečnost, se musí jednat o typický, průměrný měsíc. Mnozí z vás mohou být překvapeni tím, jak velké sumy postupně utratíte po malých částkách.

1.2 Několik pojmů z kategorie příjmů

Mzda – odměna za práci v pracovně-právním vztahu, ve kterém zaměstnavatelem není stát, jeho orgány nebo jím zřízené a financované organizace (viz heslo Plat).

Superhrubá – je základem pro výpočet záloh pro daň z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků a lidově řečeno reprezentuje náklady zaměstnavatele na daného zaměstnance. Je v ní tedy zahrnuta hrubá mzda + sociální (25 % z hrubé mzdy) a zdravotní pojištění (9 % z hrubé mzdy), které je povinen za zaměstnance odvádět zaměstnavatel.

Hrubá – základní mzda + osobní ohodnocení, příplatky, prémie a odměny + případná náhrada mzdy

Čistá – hrubá mzda, od které jsou odečteny zálohy na daň z příjmů a povinné odvody státu na pojištění (daň z příjmu po slevě, zdravotní pojištění (4,5%) a sociální pojištění (6,5%), tj. celkem to, co dostane zaměstnanec na bankovní účet jako výplatu.

Makroekonomické ukazatele – výše **nominální** mzdy je vyjádřena v penězích, výše **reálné** mzdy vyjadřuje skutečné množství zboží a služeb, které se můžeme koupit za uvedenou nominální částku.

Náhrada mzdy – v zákonem určených případech, kdy zaměstnanec nevykonával pro zaměstnavatele práci, mu přesto náleží od zaměstnavatele peněžité plnění, tzv. náhrada mzdy, která je vyplácena společně se mzdou v pravidelném výplatním termínu (např. za dobu dovolené a při některých překážkách v práci, k tomu více v tématu Peníze v pracovně-právních vztazích).

Povinné pojištění – zákony stanoví, že pro krytí některých nahodilých událostí jsou jeho občané povinni odvádět pojištění, které je příjmem státního rozpočtu. Stát se poté stará o to, aby v případě, že tyto události nastanou, byla zajištěna o pojištěnce péče nebo aby byl kryt výpadek jeho příjmu.

Zdravotní – slouží k úhradě zdravotní péče (lékaři, nemocnice), v celé EU je zdravotní pojištění povinné a na základní péči tedy má každý její občan v rámci EU nárok. Musí je odvádět každý zákonem stanovený plátc – zaměstnanec (za zaměstnance odvádí jeho zaměstnavatel), OSVČ (odvádí sám), zaměstnavatel a stát (zejm. za děti, důchodce, studenty a nezaměstnané).

Sociální – zahrnuje pojistné na důchodové zabezpečení, pojistné na nemocenské pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnanci zaměstnavatelů se sídlem v ČR jsou pojištění povinné a část pojistného za ně odvádí zaměstnavatel. OSVČ jsou povinny platit jen ve stanovených případech, resp. stejně jako další osoby se mohou pojistit dobrovolně.

nemocenské pojištění – má zabezpečit ekonomicky aktivní občany v okamžiku, kdy kvůli nemoci či mateřství ztratí krátkodobě výdělek. Zaměstnanci a zaměstnavatelé jej platí povinně, OSVČ a zahraniční zaměstnanci na území ČR dobrovolně. Z nemocenského pojištění zaměstnanců se vyplácí čtyři druhy dávek: nemocenské, ošetrovné (tzv. „paragraf“), vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství. Osoby samostatně výdělečně činné a zahraniční zaměstnanci, pokud si platí nemocenské pojištění, mají nárok pouze na nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství.

důchodové zabezpečení – má krytí snížení příjmu ve stáří, při invaliditě nebo při úmrtí živitele. Zaměstnanci a zaměstnavatelé jej platí povinně, OSVČ při splnění zákonem stanovených podmínek (pokud jde o hlavní výdělečnou činnost nebo příjem dosáhne určité výše) nebo dobrovolně. Mezi sociální dávky důchodového pojištění patří starobní důchod, invalidní důchod (resp. plný a částečný invalidní důchod), vdovský a vdovecký důchod a sirotčí důchod.

státní politika zaměstnanosti – v sobě zahrnuje mj. činnost úřadů práce, jako např. zprostředkování práce, nabídku rekvalifikací, apod., z peněžního plnění, které náleží pojištěnci v případě splnění pojistných podmínek, je to pak hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání (lidově řečeno „podpora v nezaměstnanosti“). OSVČ platí příspěvek, pokud platí pojistné na důchodové zabezpečení.

Sociální dávky – peněžité sociální dávky jsou vypláceny v rámci několika režimů, vždy na základě splnění podmínek, které zákon předpokládá. Někdy (výjimečně) mají úřady volnost právního uvážení, zda v daném případě dávku poskytnou, v zásadě jsou ovšem sociální dávky nárokové, tj. osoba na ně má nárok při prokázání splnění právním předpisem stanovených podmínek. Kromě dávek vyplácených na základě pojištění (nemocenského, důchodového, státní politiky zaměstnanosti), jsou to dávky státní sociální podpory a dávky sociální pomoci. Pro překlenutí nepříznivé životní situace, která je spojená s krizovým nedostatkem příjmů mohou být poskytnuty kromě peněžitých sociálních dávek také sociální dávky věcné nebo bezplatné sociální služby, které nahradí služby jinak placené.

Státní sociální podpora – tyto dávky jsou nárokové a pomáhají zvládat typické situace, které mohou být potenciálně krizové s ohledem na zvýšené finanční výdaje. Dělí se na dávky závislé na výši příjmu (přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení) a dávky na příjmu nezávislé (rodičovský příspěvek, dávky péčovské péče, porodné a pohřebné). Od roku 2011 bude porodné dávkou závislé na příjmu.

Dávky sociální pomoci – tyto dávky jsou do značné míry vázány na uvážení správního orgánu, který o jejich přiznání rozhoduje, a to zejména proto, že posouzení životní situace má být individuální a citlivé tak, aby jednak byly zajištěny potřeby občanů, jednak aby nebyl přetěžován veřejný rozpočet.

dávky v hmotné nouzi podle zákona o hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc)

příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

dávky na péči o občany těžce zdravotně postižené podle vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení (příspěvek na úpravu bytu, příspěvek na individuální dopravu, příspěvek na zakoupení motorového vozidla, příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla, příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla, příspěvek na provoz motorového vozidla, příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu, mimořádné výhody pro občany se zdravotním postižením, jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek, poskytnutí bezúročné půjčky, příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům)

1.3Zodpovědné zadlužování

Kroky k zodpovědnému zadlužení mají svá pravidla a doporučení. Před samotným zadlužením či podpisem smlouvy je nezbytné položit si několik otázek a zvážit dopady odpovědí. Otázky si můžeme položit v různém pořadí, ale zodpovědný spotřebitel si musí odpovědět na:

1. Potřebuji danou věc?
2. Mam dostatek finančních prostředků na splátky?
3. Mohu danou věc pořídit jiným způsobem?
4. Na co je vhodné se zadlužit?

5. Co mě může v průběhu splácení potkat?
6. Jaký finanční produkt si zvolím?
7. Podle čeho si vyberu věřitele?
8. Jaké informace potřebuji k zodpovědnému zadlužení a kde je najdu?
9. Co ještě mám vědět před podpisem smlouvy?

Na co je vhodné se zadlužit?

Základní doporučení říká:

Není vhodné zadlužit se na věc, jejíž životnost je kratší než doba splácení.

Příklad č. 1 : Lednice mi bude sloužit 3 roky, ale splatím ji za 1 rok

Příklad č. 2 : Dovolenou si užiji 2 týdny, ale budu ji splácet 1 rok

Pokud domácnost došla k závěru, že není možné věc pořídit jiným způsobem než zadlužením, měla by pak domácnost opětovně zvážit, zda danou věc skutečně nutně potřebuje. Pokud chceme hradit naše potřeby úvěry, musíme si být jistí tímto nákupem. Důležité je také vědět, že na danou věc není možné v časově přijatelném horizontu ušetřit. Pokud zvažujeme na co je vhodné se zadlužit, pak je velmi dobré řídit se pravidlem: Není vhodné zadlužit se na věc, jejíž životnost je kratší než doba splácení. Toto pravidlo nám pomáhá zjednodušit si odpověď na výše uvedenou otázku. Pokud již zvažujeme konkrétní finanční produkt, pak délka splácení a životnost věci, musí hrát zásadní roli.

Mam dostatek finančních prostředků na splátky?

Pokud zvažuje zadlužení, pak je dobré postupovat následovně:

- **Zvážím své příjmy a výdaje** - což nemusí být dostačující.
- **Napiši si své příjmy a výdaje** - což nemusí být dostačující.
- **Zahrnu do rozpočtu výdaje na splátky** - což nemusí být dostačující.
- **Nějaký čas odkládám částku na splátky.**

Jak mohu postupovat při rozhodování?

Vím, že konkrétní věc potřebuji, nemohu si ji pořídit jinak než na splátky a je vhodná pro zadlužení. Nyní přichází zásadní krok v celém procesu zadlužení, a to zjištění, zda mám na splátky. Plán hospodaření domácnosti si má vést každá domácnost, pokud jej nemá, je vhodné jej vytvořit právě v okamžiku úvahy o zadlužování. Zvlášť pokud uvažujeme o dlouhodobém úvěru, jako je hypotéka, je dobré vést rozpočet delší časové období a velmi přesně zaznamenávat veškeré příjmy a výdaje.

Pouze v případě, že si odkládáme částku, kterou máme měsíčně splácet, zjistíme, zda zadlužení rodinný rozpočet unese, či nikoli. Pokud 3 měsíce domácnost odkládá částku ve výši měsíční splátky, vytvoří si právě v této výši rezervu. Tato rezerva by měla být uložena na spořicímu účtu a sloužit pro případ, kdy nastane událost, která vede k neschopnosti splácet. Tyto peníze pak mohou být použity na hrazení měsíčních splátek po dobu 3 měsíců.

Jaký finanční produkt si zvolím?

Úvěry se dají dělit několika způsoby:

Je velmi důležité pochopit principy a fungování jednotlivých produktů a vědět, k jakému účelu mají primárně sloužit. Teprve na základě těchto znalostí lze vybrat typ produktu pro uspokojení našich potřeb. Špatným příkladem může být zakoupení lednice na kontokorent.

Podle účelovosti:

- účelové – nákup konkrétního zboží, nemovitosti. Účelové úvěry často bývají spojeny se zástavou.
- neúčelové – určeny na nekonkrétní libovolný účel. Mívají vyšší úrokovou sazbu. Spotřebitel nedokládá věřiteli, na co daný úvěr použil.

Podle zajištění:

- zajištěné – většinou formou zástavního práva k věci, nebo zajištění třetí osobou. Často se jedná o účelové úvěry.
- nezajištěné – poskytnuté pouze na základě dobré bonity klienta.

Účelové úvěry mívají nižší úrokovou sazbu právě díky zajištění a účelovosti úvěru. Pokud nastane nějaká událost, která vede u domácnosti k neschopnosti splácet, pak věřitel uspokojí svou pohledávku zajištěním, nebo prodejem věci. Pokud je např. pořízeno auto na úvěrovou smlouvu a dojde k neschopnosti splácet, je úvěr zaplacen prodejem automobilu. Pokud je v zajištěné smlouvě uveden ručitel, a původní dlužník není schopen splácet závazek, bude věřitel vymáhat dluh po ručiteli.

Podepsat můžeš, přecíst musíš

Prodlení

Důvody:

- když **dlužník** nesplní svůj závazek řádně a včas, dostává se do prodlení.
- **věřitel** je v prodlení, jestliže poruší povinnost převzít řádně nabídnuté plnění dlužníkem, nebo poskytnout spolupůsobení nutné k tomu, aby dlužník mohl splnit svůj závazek
 - (např. neprovede ve svůj prospěch povolené inkaso, ačkoli je dost prostředků na účtu dlužníka)
 - po dobu prodlení věřitele se do prodlení dlužník nedostává

Jak dlouho trvá?

prodlení trvá až do doby, než závazek zanikne (např. odstoupením od smlouvy nebo pozdním splněním).

Co to je „řádne a včas“

- peníze musí mít věřitel nejpozději poslední den lhůty pro zaplacení (pozor! nestačí je poslední den jen odeslat, poštovní poukázkou trvá připsání na účet adresáta až týden, převodem z účtu obvykle 2 dny)
- platit v přesné výši splátek (pokud zaplatíte méně, dostáváte se do prodlení a věřitel vůči Vám může uplatnit ve smlouvě dohodnuté sankce, i kdyby byl výrazný nepoměr Vašeho pochybení a výše sankce – na tuto situaci je třeba myslet při uzavírání smlouvy a smluvní podmínky si případně upravit).

Uznání dluhu

Uzná-li někdo písemně, že zaplatí svůj dluh určený co do důvodu i výše, má se za to, že dluh v době uznání trval (= ruší se účinky případného promlčení).

Kontrolní šestero před podpisem

Je ve smlouvě vše, co musí být?

-strany, předmět, datum a podpis + náležitosti typové smlouvy podle příslušného zákona

Není tady některý z důvodů nepodepsat?

-prázdné místo, smlouva bez číslování stran, něco dohodnutého v ní chybí, něco se mi instinktivně nezdá, nechtějí mi ji dát domů

Jsou vyvážena práva a povinnosti stran?

-můžeme obě strany smlouvu zrušit? (výpověď, odstoupení), jsou v ní sankce za neplnění povinnosti pro obě strany?

-vím, jak a kdy mohu od smlouvy odstoupit? (spotřebitelský úvěr: podle smlouvy + do 14 dnů bez udání důvodů, písemně do konce lhůty odeslat odstoupení věřiteli)

Není cena za plnění neúměrně vysoká?

-když budu vše řádně plnit – zvládnu to? Nejsou příliš vysoké úroky, odměny a poplatky (RPSN), znám hranice?

Jsem ochotný/á nést důsledky případného nesplnění povinností?

-zvážit, co to pro mě znamená, když nesplním každou jednotlivou povinnost:

- kdy se dostanu do **prodlení**

- realizace **zajišťovacích institutů** (prodej zástavy, oslovení ručitele, spoludlužníka, srážky ze mzdy, platba pojišťovny vinkulovaná někomu jinému)

- realizace **sankcí** (povinnost platit úroky/poplatky z prodlení, smluvní pokutu, škodu, odstupné)

- **náklady na vymáhání** mnou nesplněných povinností (řízení u soudu/rozhodnce, náklady právního zastoupení, exekutora)

Vím, jak smlouva končí?

-znám pravidla pro **odstoupení** od smlouvy o spotřebitelském úvěru

1.4 Finanční produkty a služby

Běžný účet

K čemu slouží?

Běžný účet je hlavním nástrojem pro správu financí a umožňuje hospodařit s penězi hotovostně i bezhotovostně. Jeho předností je bezpečnost a pojištění prostředků svěřených bance až do výše 50 tis. EURO na jedno rodné číslo u jedné banky, pojištěny jsou pouze neanonymní vklady.

Kritéria výběru účtu:

- Stabilita a historie banky.
- Počet poboček v místě bydliště a jejich vzdálenost a otvírací doba.
- Možnost internetového a telefonického bankovníctví, náročnost správy online účtu.
- Min. vklad pro zřízení účtu, poplatky za transakce.
- Platební karta k účtu a možnost získání kreditní karty.
- Nabídka bonusů pro dobré klienty.
- Možnost zřízení přístupu k účtu pro další osobu.

Průměrný Čech platí za běžný účet 249 Kč měsíčně

Při výběru banky si odpovězte na několik otázek:

- Budete využívat služeb banky osobně na přepážce nebo z domova pomocí internetu či mobilu?
- Jak daleko je nejbližší pobočka banky a vyhovuje vám otvírací doba této pobočky?
- Kolik bankomatů a jak vzdálených má daná banka v obci, kde bydlíte, pracujete či plánujete využívat služeb banky?
- Kolik příchozích a odchozích plateb budete měsíčně realizovat a jaké poplatky za to budete bance hradit?
- Jaké limity a poplatky jsou spojeny s platební/kreditní kartou, kterou Vám banka vydá?
- za jakých podmínek nabízí banka možnost zřízení dispozičního práva k účtu, lze přístup pro další osobu k účtu ošetřit limity výběrů apod. nástroji?
- Jaké bonusy nabízí banka pro stálé klienty?

V neposlední řadě je vhodné se seznámit se službami a poplatky za internetové a telefonické bankovníctví a rozhodnutí, zda nevyžaduje internet banking úpravy softwaru (instalace nových programů) či hardware (zprav. rozšíření paměti) vašeho počítače.

Správu financí na běžném účtu lze provádět prostřednictvím:

- A. příkazu k platbě - slouží pro jednorázové a nepravidelné platby
- B. trvalého příkazu – využívá se pro pravidelné platby a splátky s pevnou výší splátky
- C. přímého inkasa – udělujete souhlas třetí osobě, aby si z vašeho účtu pravidelně strhávala nebo jednorázově strhla sjednanou sumu. U této platby si volíte limit, o který se může strhávaná částka navýšit.

Existují tři základní způsoby, jak využívat běžný účet:

- výběr hotovosti (v bankomatu, na přepážce)
- platba kartou za služby a zboží
- bezhotovostní převody na jiný účet (spořicí účet, termínovaný vklad)

Spořicí účet

Pod názvem spořicí účet se skrývá několik typů účtů pro různé typy střadatelů. Nejčastěji jsou takto označovány **účty bez omezení vkladů a bez výpovědní lhůty**. Jinak řečeno na spořicí účet vkládáte úspory v **libovolné výši a kdykoli** je zase v **jakémkoli množství vybíráte**.

Nabídka spořicíh účtů v ČR za poslední tři roky velmi vzrostla, naleznete je v nabídce téměř každé banky působící v ČR, v roce 2010 bylo evidováno téměř 40 nabídek tohoto produktu.

Čím se liší jednotlivé varianty spořicíh účtů?

- úroková sazba
- výpovědní lhůta – některé termínované vklady na trhu nesou název spořicí účet, ale nejsou spořicíh účtem
- limit měsíčního vkladu
- vydání platební karty k účtu

- vydání kreditní karty k účtu
- podmínka zřízení běžného účtu u dané banky

Základní pravidla investování

Za investici můžeme považovat:

- školné pro děti – investice do vzdělání, kde se návratnost obtížně kalkuluje,
- uzavření stavebního spoření – zisk připisovaný stavebními spořitelny je závislý na zisku, který vytváří dalším investováním svěřených prostředků od střadatelů,
- koupě pozemků či nemovitosti,
- pořízení starožitností či zlata,
- koupě autorských práv, které by do budoucna mohly být zdrojem příjmů

Trojlístek doporučení pro investory – začátečníky:

- Začněte s malými sumami a málo rizikovým produktem

Investorům začátečníkům je doporučováno vyzkoušet si investici s malou sumou na produktu s min. rizikem. Vhodným produktem jsou tzv. zajištěné fondy, kde máte garantováno, že se vám investovaná částka vrátí zpět. Toto zajištění samozřejmě odpovídá nízkým výnosům, kterých u takových produktů můžete dosáhnout.

- Sledujte průběžně vývoj investice

Investice není jednorázovou záležitostí bez další péče o ni. Čím více produktů si sjednáte, tím více péče a času byste měli investici věnovat. Investovat můžete sami např. na Burze cenných papírů či nákupem pozemků nebo prostřednictvím dalšího subjektu, např. nákupem podílových listů otevřených podílových fondů.

- Rozdělte investici do více produktů - nesázejte vše na jednu kartu.

Rozdělením částky, kterou plánujete investovat, do více produktů, snižujete riziko nevýhodného investování. Rozdělení lze navrhnout např. dle časového horizontu, ve kterém chcete mít prostředky k dispozici a rychlost s jakou budete mít prostředky zpět k dispozici (tzv. likvidita).

Pojištění

Před sjednáváním pojištění se pokuste vymyslet a na papír sepsat všechny dotazy, které vás v souvislosti s pojištěním napadají. Od zprostředkovatele si nechte otázky zodpovědět a zároveň ukázat, na kterém článku pojistných podmínek se jeho odpověď zakládá. Pojistné podmínky bývají velmi nepřehledným, hutným a málo srozumitelným textem i pro samotné právníky, kteří se nespecializují na tuto oblast.

Co zvážit při sjednávání majetkového pojištění?

Jak vysoká je **SPOLUÚČAST**, tedy částka, kterou se podílíte na škodě?

Nejběžnější výše spoluúčasti:

- - u bytů/domů/chat – 1 tis.- až 5 tis. Kč
 - u havarijního pojištění – 5% min. 5tis. Kč a 10% min. 10tis. Kč

Čím vyšší spoluúčast si volíte, tím je nižší pojistné, které budete hradit.

- Jaké **VÝLUKY** jsou uvedeny v podmínkách uzavírané pojistné smlouvy?

Výluky uvádí rizika, na které se pojištění nevztahuje. Mezi jednu z nejzávažnějších výluk patří právo pojišťovny neplnit škody vykradeného bytu/domu/auta, pokud nebyla překonána překážka. (nezamčený byt či auto, otevřené okno atp.).

Mezi povinnosti, při jejichž nesplnění není pojišťovna povinna hradit, patří velmi často povinnost přivolat Policii ČR.

Na jaký typ ceny je pojištěn váš majetek?

- pokud na cenu **NOVOU** – cena za pořízení nové věci stejného druhu a účelu
- pokud na cenu **OBEČNOU/OBVEKLOU** – cena, kterou byste obdrželi za prodej předmětu pojištění v daném čase a místě

Jak postupovat při pojistné události:

Zachovat klid a rozvahu a zkontrolovat, zda máte řádně uhrazeno dané pojištění. Již není výjimkou, že při zpoždění s platbou nemusí pojišťovna hradit škodu, tuto podmínku si zjistěte při sjednávání pojištění.

Informovat pojišťovnu bezprostředně po vzniku pojistné události, většina pojišťoven nabízí nonstop asistenční služby.

Při živelných pohromách **pořídít fotodokumentaci** a postupovat tak, aby byly škody co nejvíce minimalizovány.

Při vykradení bytu/auta **nepřemísťovat předměty** a v rámci možností omezit pohyb na místě.

Při kalkulaci škody **konzultovat své nároky s likvidátorem pojistné události** před znovupořízením věci. Vyhněte se tak situaci, kdy váš způsob náhrady škody nebude schválen a bude krácen dle výpočtu přiděleného likvidátora.

Dobré versus špatné půjčky

Řada institucí bombarduje mladé lidi, a nejen je, nabídkami super výhodných půjček. Také lidé na západ od našich hranic považují zadlužování za naprosto normální věc. Ale mnozí odborníci před tím varují. Jak se v tom vyznat? Půjčky a úvěry lze v zásadě dělit na dobré a špatné. Nikoliv podle výše úroků, ale podle účelu. Dobré půjčky jsou ty, které zvyšují hodnotu majetku nebo budoucí příjem. Jde tedy v první řadě o investice do vzdělání a bydlení, případně do podnikání.

Na špatné půjčky kandidují všechny ty, které slouží jen k dočasnému zvýšení životního standardu, ale do budoucna nás budou zatěžovat. Samozřejmě i mezi nimi lze vidět rozdíly. Je rozdíl koupit si dražší auto na dluh jen proto, že se nám líbí anebo investovat do takových spotřebních předmětů, jakými se třeba zařizuje kuchyň. Ty sice také ztrácejí na hodnotě, ale přece jen je k životu více méně potřebujeme.

Sledujte své náklady

Jak ale stanovit, kolik si můžeme půjčit? Co je ještě rozumné? Dluhy směřující do spotřeby jsou vždy ošemetnou záležitostí. Ale pokud se jim už nevyhneme, nabízí se jednoduché pravidlo – spotřebovat můžeme jen tolik, kolik vyděláme a půjčky slouží jen k překlenutí časového nesouladu mezi těmito příjmy a výdaji.

Jinými slovy: sledujte nejen své rodinné příjmy, ale též náklady. Rozdíl mezi příjmy a nutnými náklady představuje maximální výši splátek, jakou si může rodina dovolit. I to ovšem jen za předpokladu stabilních či rostoucích příjmů (jiným případem jsou úvěry do podnikání, které by si zasloužily samostatný rozbor). Menší riziko je u dlouhodobějších půjček, jakými jsou například hypotéky. Banky jsou totiž většinou připraveny řešit dočasné problémy klientů rozložením splátek do splátkového kalendáře.

Úspory na pět měsíců

Sledování nákladů má význam také při rozhodování o úsporách a investicích. Uvažovat o nich v životní etapě, kdy si hlavně půjčujeme, může se zdát nesmyslné. Není tomu tak. I v této době lze spořit částky, které rozpočtem nezahýbají, a přitom mohou směřovat například do penzijních fondů. Tyto peníze jsou ihned zmnoženy státní podporou a vytvářejí základ úspor na důchod (důležitá není jen státní podpora, ale také psychologický efekt – peníze jsou odloženy na penzi a člověk se hned tak nerozhodne je vyzvednout dřív, zvláště když by tím přišel o státní podporu).

Má-li člověk dlouhodobou hypotéku, nemusí hned všechny volné peníze využít k tomu, aby ji co nejdříve splatil. Samozřejmě je lepší být bez dluhů. Dluh je riziko a navíc nás zatěžují úroky. Proto řada lidí ve chvíli, kdy se jim nahromadí volné peníze, zkrátí dobu splácení a uhradí hypotéku dřív. Většinou je ale takový postup možný jen čas od času, zpravidla v období, kdy se mění úroková sazba (končí tzv. fixace). Mezitím to jde u většiny bank pouze za cenu sankce.

Řada lidí proto splácí hypotéku podle původního plánu až do skončení fixace a zároveň si vytváří finanční rezervu. Takový přístup totiž dává vždy větší variabilní prostor pro řešení jakékoliv nepříjemné situace. Je to podobné, jako když máte dostatek peněz, ale pro jistotu někde otevřenou možnost kdykoliv čerpat úvěr.

Jakou rezervu by si měl člověk podržet? Opět zde existuje řada přístupů. Ale základní pravidlo je zhruba takové, že by člověk (či rodina) měl mít rezervu ve formě snadno a rychle přeměnitelné na hotové peníze na pět měsíců života. Tedy pět měsíců krytí životních nákladů. Je-li k dispozici víc peněz, stojí za úvahu dlouhodobější investice, třeba do akciových fondů.

Sestavte si plán. K tomu poslouží pár dobrých rad:

- Nezapomínejte na životní pojištění živitele rodiny. Výši pojistky přizpůsobte svým možnostem, ale také potřebám.
- Máte-li omezené zdroje, preferujte hlavně krytí rizika.
- Spočítejte si hodnotu svého čistého jmění.
- Odečtěte od svého majetku své závazky. Nebuďte překvapeni, bude-li hodnota záporná.
- Pracujte ale na tom, aby se situace obracela. Časem musí čistá hodnota růst. Stanovte si své cíle a sestavte si osobní finanční plán. Návody lze nalézt v knihách o osobních financích a na speciálních webech.
- Nezaměňujte životní úroveň za kvalitu života.
- Nestarejte se ani tak o to, aby byla vaše životní úroveň dnes co nejvyšší, ale spíš o to, aby zítra neklesla natolik, že to ovlivní vaši kvalitu života.

1.5 Nevýhodné půjčky, exekuce

V dnešní době se na českém finančním trhu vyskytuje stále více společností, které nabízejí na první pohled výhodné finanční výpomoci. Tyto výhodně se tvářící nabídky však většinou nejsou tak výhodné, jak by se zprvu mohlo zdát. Uvedeme si několik věcí, které tuto nevýhodnost vytváří.

Nesrozumitelné smluvní podmínky: Klasické banky, pokud už vůbec mají specifické smluvní podmínky k jednotlivým úvěrovým produktům, mají tyto smlouvy relativně krátké a napsané dostatečně velkým písmem, které se jen nepatrně liší od normostrany. Jednotlivá ustanovení jsou navíc zřetelně oddělena a celý text lze snadno důkladně přečíst. Oproti tomu u většiny splátkových firem jsou smlouvy velmi dlouhé - například u Home Credit je to 48 normostran. Zároveň jsou většinou psány miniaturním písmem - zejména u společnosti Profi Credit, kde je na jednu stranu vtěsnáno 22 normostran, což je obtížně čitelné i pod lupou. Texty smluv navíc bývají plné zkratk, takže i při důkladném čtení je obtížné porozumět obsahu textu.

Názornou ukázkou praxe využívané některými splátkovými firmami je následující text (produkt Osobní půjčka společnosti Home Credit):
§ 6 Pro smluvní vztah společnosti a klienta založený touto Smlouvou o RÚ II. platí obdobně obsah ustanovení Smlouvy o RÚ I., tj. Hlavy 9., 10., 11. a 12. těchto ÚP s tím, že RÚ I. se ve smyslu tohoto ustanovení ÚP rozumí RÚ II., ÚK se rozumí KK, Smlouvou o RÚ I. se rozumí Smlouva o RÚ II. a metodickou příručku se rozumí metodická příručka KK. Pojištěním smlouvy o RÚ I. se rozumí pojištění smlouvy o RÚ II. Obsah ustanovení ÚP vztahujících se ke Smlouvě o RÚ I. platí, není-li v obsahu hlavy 13. těchto ÚP stanoveno jinak.

Výraznou výjimku mezi splátkovými firmami představuje společnost Provident Financial. „Jako jediná analyzovaná splátková firma má přehledné, dobře čitelné a transparentní smluvní podmínky. Navíc jsou mimořádně krátké, což zvyšuje pravděpodobnost, že si je klient uzavírající smlouvu skutečně přečte.

Kodex etického úvěrování

Poskytovatel úvěru se zavazuje:

- Uvádět povinné informace o poskytovateli v záhlaví úvěrové smlouvy tak, aby spotřebitel vždy věděl, s kým smlouvu uzavírá. Poskytovatel se zavazuje, že doručování jakýchkoliv písemností spotřebitele nebude žádným způsobem mařit.
- Uvádět parametry úvěru, zejména RPSN, maximální výši spotřebitelského úvěru, výši jednotlivých splátek, jejich počet a přesné časové rozvržení, další náklady spojené s úvěrem (například poplatky) a způsob placení na úvodní straně smlouvy. Uvádět na úvodní straně smlouvy výčet položek, které jsou zahrnuty do výpočtu RPSN, a uvedení položek, které zhrnuty nejsou.
- Smlouva i úvěrové podmínky, jež jsou součástí smlouvy, musí být uvedeny čitelným písmem o minimální velikosti 3mm a způsobem zajišťujícím dostatečně velký kontrast mezi tiskem a pozadím.
- Úvěrové podmínky, jež jsou součástí smlouvy, musí být přiměřeného rozsahu o maximální délce 20 normostran. Normostranou se rozumí standardizovaná strana textu o velikosti A4 o rozsahu 1 800 znaků, včetně mezer, což odpovídá třiceti řádkům o šedesáti znacích nebo přibližně 250 slovům běžného textu.
- Celková poskytovatelem úvěru požadovaná částka (řádné plnění + sankční plnění) nepřevyší jistinu vynásobenou koeficientem dluhového stropu. Koeficient dluhového stropu je vypočítán takto: $ds = 2,5 + r * 5 * rs$ ds... koeficient dluhového stropu r ... počet let trvání úvěru rs... reposazba ČNB ke dni uzavření smlouvy o úvěru
- V případě předčasného splacení úvěru má poskytovatel nárok na spravedlivé a objektivně odůvodněné odškodnění za případné náklady přímo spojené s předčasným splacením úvěru. Výše odškodnění nesmí přesáhnout 1 % předčasně splacené výše úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem úvěrové smlouvy jeden rok. Není-li tato doba delší než jeden rok, nesmí výše odškodnění přesáhnout 0,5 % předčasně splacené výše úvěru.
- Poskytovatel se zavazuje zpracovávat osobní údaje spotřebitele pouze v rozsahu nezbytném pro jednání o uzavření, změně nebo plnění smlouvy. Pokud hodlá poskytovatel zpracovávat osobní údaje také pro jiné účely (zejména například pro předávání třetím subjektům), zavazuje se dodavatel informovat spotřebitele o zpracovávání (vč. shromažďování) osobních údajů tak, aby spotřebitel mohl s tímto zpracováváním osobních údajů vyslovit informovaný souhlas, popř. jej odmítnout.
- Poskytovatel nebude do smlouvy o spotřebitelském úvěru umísťovat rozhodčí doložku ani jiné ujednání, které spotřebiteli znemožňuje uplatnit svá práva u soudu.
- Poskytovatel se zavazuje nevyužívat smluvní úpravu úroků z prodlení. Výše případných smluvních pokut nebude vyšší než 15% z dlužné částky. Dlužnou částkou se rozumí ta splátka, se kterou je spotřebitel v prodlení.
- Jakékoliv plnění spotřebitele se započítává nejdříve na jistinu.

Na co si dát pozor

Nepřehledné, nečitelné a nepřiměřeně dlouhé smluvní podmínky často ukrývají řadu úskalí, které pro běžné klienty znamenají vysoké riziko zneužití. Patří mezi ně především:

Náležitosti splátek. Některé firmy stanovují vysoký počet povinných náležitostí splátek (jakou formou, s jakými údaji, v jakém termínu musejí být splátky hrazeny a podobně). Přitom nesplnění některé z uvedených náležitostí může být posuzováno jako neuhrazená splátka se všemi sankčními důsledky.

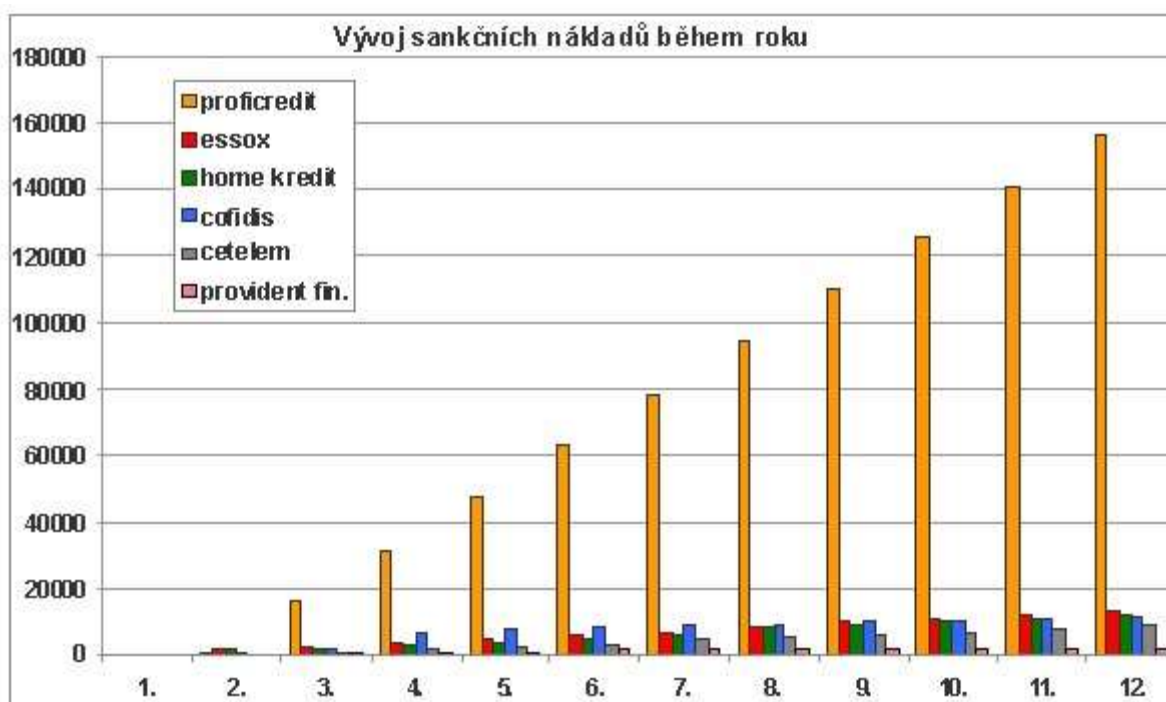
Sankce. Jde jednak o smluvní pokuty, tedy jednorázové sankce za porušení smluvních povinností klienta, a jednak o úroky z prodlení, které se periodicky opakují (nejčastěji s denní periodou).

Institut rozhodčí doložky. Smluvní strany stvrzují, že případné spory vzniklé v důsledku neplnění smluvních podmínek nebude řešit řádný soud, ale rozhodce. Toho přitom určuje věřitel téměř vždy už přímo ve smlouvě - bez konzultace s klientem, který tak nemá možnost ovlivnit, kdo bude „společným“ rozhodcem. Nezávislost při posuzování sporu je tedy vážně ohrožena.

Rozhodčí řízení navíc může skokově zvýšit dluh klienta. Sami rozhodci si účtují zhruba od pěti do deseti tisíc za spor, další (předem neuvedené) náklady však mohou po klientovi požadovat úvěrové společnosti na úhradu svých výdajů spojených s rozhodčích řízením.

Blankosměnka. Klient při podpisu smlouvy o úvěru podepíše věřiteli nevyplněnou směnku, kde není uvedena částka ani datum. Věřitel ji pak má možnost uplatňovat vůči klientovi v případě porušení smluvních podmínek. Pro věřitele je daleko výhodnější žalovat klienta ze směnky než ze smlouvy samotné, neboť směnečné řízení je do značné míry formalizováno a klient má tak oproti klasickému sporu ztíženou pozici. Vydá-li soud takzvaný směnečný platební rozkaz, má klient například pouze tři dny od doručení na to, aby podal námitky. Pokud je nepodá, nebo pokud je dostatečně neodůvodní, automaticky ve sporu prohrává - přestože by v rámci klasického soudního jednání mohl dosáhnout například snížení žalované částky.

Na obrázků můžeme vidět, jak „výhodné“ jsou půjčky od některých finančních institucí vyskytující se na našem finančním trhu.

Obrázek – Výhodnost půjček od různých finančních institucí

Stále častěji se ozývají poškození klienti, ale i lidé, kteří nejsou žádným způsobem s těmito institucemi ve smluvním vztahu, že by měl stát regulovat a popřípadě i omezit či úplně zakázat činnost těmito institucím. Často i díky takovýmto firmám se lidé ze své zadluženosti nemohou dostat a v těchto případech se využívá exekuce, což je další téma z této problematiky.

1.5.1 Exekuce

Exekuce neboli vykonávací řízení je nucený výkon *exekučního titulu*. Tím je např. vykonatelné rozhodnutí soudu, vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, exekutorský zápis, vykonatelné rozhodnutí orgánu státní správy a územní samosprávy, nebo jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

Exekuce spočívá většinou ve vymožení peněžitě částky od *povinného* (dlužníka) pro *oprávněného* (věřitele), případně v donucení ke splnění jiné povinnosti. Jako *vykonávací řízení* tedy sleduje realizaci toho, co bylo shledáno právem v *řízení nalézacím*, jestliže poté nedošlo k dobrovolnému plnění ze strany povinného. Mezi nalézacím a vykonávacím řízením však neexistuje bezprostřední návaznost, exekuční řízení je samostatný druh civilního procesu se specifickými procesními zásadami a instituty, v jehož průběhu navíc vznikají nové hmotněprávní vztahy. Vždy ale musí nejdříve proběhnout řízení nalézací, jehož výsledkem musí být vykonatelný exekuční titul a teprve v případě dobrovolného nesplnění takto nalezeného a oprávněnému přiznaného práva vůči povinnému lze podat návrh na zahájení *exekuce*. Bez návrhu oprávněného nelze vykonávací řízení zahájit.

2 PŘÍPADY FINANČNÍ NEBEZPEČNOSTI¹

Minulé a současné finanční případy²

Svět finančních podvodů a ilegálních operací je ale daleko pestřejší, než zachycuje zde uvedený jejich stručný výběr. Dá se zjistit podobnost podvodů, které se vyskytly v minulosti s těmi, které se vyskytly v současné době. Rovněž je analogická podobnost chování podvedených, masová důvěra ve schémata, která logicky nemohou fungovat, ať se podvod uskutečnil před staletími nebo v nedávné minulosti.

2.1 Holandsko a tulipány

Koho by dnes napadlo, že obyčejné tulipány byly kdysi předmětem spekulací, stály obrovské jmění a vyvolaly málem celonárodní finanční krizi v Nizozemském království. Psal se rok 1559, když se po Evropě začaly šířit tulipány. V Nizozemsku kolem roku 1634 snad každý, kdo měl nějaké peníze, podléhal mánii vlastnit tulipány, ať to stojí, co to stojí. A tak obchod s tulipány kvetl, ceny prudce rostly a vytvořila se asi nejpodivnější cenová bublina, která musela jednou prasknout a strhnout mnohé zámožné obchodníky do chudoby, když předtím z jiných udělala naopak boháče.

Bublina drahých tulipánů splaskla v roce 1636, když ceny spadly na desetinu (z 6000 guldenů během krátké doby až na 500 guldenů, později sestup pokračoval). Protože už tehdy existovaly forwardové kontrakty, tzn. kontrakty s dodáním tulipánů v budoucnosti a zaplacením předem dohodnuté ceny, vyvolal pád tržních cen vinu porušení těchto forwardových kontraktů. Pokles cen tulipánů a porušení kontraktů a dlouhé řešení sporů u soudů vyvolalo ekonomický a finanční šok, z něhož se Nizozemsko nevzpamatovalo několik dalších let.

2.2 South Sea Bubble v Anglii

Podobný případ, více z oblasti finančnictví a kapitálových trhů, se stal v 18. století v Londýně a vedl k prvnímu prudkému pádu kurzů na tamní burze. Britská společnost South Sea Company (SSC) obdržela v roce 1711 monopol na veškerý obchod s 'Jižními moři'. Lidé proto očekávali prudký nárůst obchodu se španělskými koloniemi v Jižní Americe. Společnost slíbila za udělení monopolu převzít část státního dluhu, který vznikl v době války se Španělskem.

SSC použila monopol na přilákání nových investorů a mezitím se zabývala obchodem s otroky, což přineslo zisk, avšak nikoli závratný. Obchodní vyhlídky však opět zamlžila nová britsko-španělská válka v roce 1718, stále však přetrvávala mezi investory naděje, že obchod nakonec bude kvést. V roce 1720 uplácela SS svými akciemi i politiky, převzala veškerý státní dluh a

¹¹¹ HŘEBÍK, František a Bohuslav SEKERKA. *Vybrané aspekty ekonomické bezpečnosti*. Praha: Tigris, spol. s r.o., 2018. s. 229 – 241. ISBN 978-80-7490-195-9.

² Zpracováno podle článku Machala K.: Finanční podvody a nelegální aktivity uveřejněném v časopise Bankovníctví č. 1 / 2005.

podařilo se ji umělými pověstmi o rozvoji obchodu se španělskými koloniemi dosáhnout prudký růst akcií. Od ledna do jara 1720 rostly akcie neustále, což podporovalo příliv nových, spekulativních investorů.

South Sea Bubble trvala déle. V únoru 1720 stály její akcie 175 liber, koncem března 380 liber, v květnu 520 liber a koncem června již 1000 liber. V červnu se ředitelům SSC podařilo na vládě a v parlamentu prosadit zákon, který požadoval regulaci společností, aby každá akciová společnost měla tzv. královskou chartu. To dále podpořilo důvěru v SSC.

V létě však začaly kolovat zvěsti, že ředitelé SSC prodávají své akcie, lidé začali prodávat a bublina splaskla v polovině srpna. A protože lidé nakupovali akcie SSC často na úvěr, přineslo její splasknutí nejvyšší vinu bankrotů v historii. Ředitelé SSC se pak ještě snažili rozšiřovat další pozitivní zvěsti, avšak marně. Velký kolaps cen nastal koncem září, kdy cena spadla až na 135 liber. Nastalo vyšetřování, případem se zabýval parlament i král George I.

Začátkem roku 1721 se podařilo prokázat některým ředitelům SSC korupci a podvod, jiní utekli ze země i s účetními záznamy. Těm, kteří zůstali, byl konfiskován majetek. Bublina se dotkla osudů mnoha britských i zahraničních rodin a po zbytek století ovlivňovala důvěru v akciové trhy.

V té době takových společností, obchodujících s planými nadějemi a nepodnikajícími ve skutečnosti nic, bylo hodně. Nejpozoruhodnější z nich byla „Společnost pro podnikání s vysokou návratností“, o níž nikdo ani nevěděl, jak chtěla podnikat a její představitelé pouze tvrdili, že 100 liber investovaných právě do ní přinese investorovi ročně 100% zisk. Investor musel hotově složit pouze dvě libry a tak davy začaly obléhat sídlo společnosti. Za pět hodin se podařilo vybrat 2000 liber. Zakladatel společnosti ještě ten večer zmizel na kontinent a už o něm nikdy nikdo neslyšel.

2.3 Mississippi Co. ve Francii

Ve stejné době jako SSC se ve Francii odehrávalo drama kolem Mississippi Company (MC) založené dobrodruhem John Lawem, který se vyznal ve finančních záležitostech. V roce 1715 se spřátelil s regentem Vévodou Orleánským, který zastupoval mladičkého krále a de facto vládl za něj. Regenta v té době trápil obrovský státní dluh ve výši 3 mld. liber, který nadělal předchozí král. Regent při příjmech rozpočtu 145 mil. liber a výdajích 142 mil. liber nemohl dluh dostatečně umořovat. Pomohla mu částečně konfiskace majetku podvodných výběrčí daní. V té době začal naslouchat názorům Lawa, který navrhoval zavedení papírových peněz. V roce 1716 vydal regent dekret, který povoloval Lawovi založení banky s kapitálem 6 mil. liber. Jeho bankovky byly úspěchem, byly okamžitě splatné (vyměnitelné za zlato). Law získával dobrou pověst a v té době tvrdil: „Bankéř si zaslouží smrt, pokud emituje bankovky, na něž nemá dostatečné krytí v kovových mincích. Lawovy bankovky zpočátku ve Francii zvýšily obchodní výměnu, neboť vedly k usnadnění obchodu a napomáhaly prosperitě. Lidé začali během konjunktury také platit daně s větší pravidelností a méně si stěžovali. Lawovy bankovky se dokonce na trhu přijímaly za 1,15násobek nominální hodnoty (představovaly jistotu), zatímco státní dluhopisy z doby předchozího krále Ludvíka XIV jen za 87,5 % nominále.

Zhruba v této době navrhl Law regentovi založit Mississippi Company a udělit jí obchodní monopol na obchod s Indií, Čínou a jižními moři, což regent počátkem roku 1719 udělal. MC měla kapitál 100 mil. liber, které mohly být spláceny i státními dluhopisy (což mělo pomoci snížit státní dluh), a to za 100 % jejich nominále, tedy velmi výhodně (oproti 87,5 % na trhu). Mezi tím přešla Lawova banka na stát (vedl ji i nadále) a regent na něj tlačil, aby začal vydávat víc peněz, než na kolik měl kovové krytí. To se stalo a papírové peníze tak přestaly mít dosavadní neinflační kvalitu. Law sliboval investorům do MC 40% dividendu, vydal nových 50 000 akcií, ale zájem byl o 300 000 akcií. Šlechtici i nešlechtici čekali hodiny ve stanech na ulici „ve frontě“ na akcie MC. Nastalo totální pobláznění národa, všichni chtěli investovat.

Zatímco na přijetí regentem čekaly významné osobnosti půl hodiny, na přijetí Lawem vydrželi mnozí čekat i šest hodin a na jeho akcie celé dny. Půjčování stanů se stalo výnosným podnikáním. Vzrostla také pouliční kriminalita, protože lidé u sebe nosili velkou hotovost. Prosperita vedla k růstu mezd. Law si koupil dva statky ve Francii a získal nejdůležitější finanční úřad v zemi, kvůli němuž dokonce přestoupil na katolickou víru. Stal se postupně nejvlivnější a nejzbožňovanější osobou Francie.

Začátkem roku 1720 chtěl Prince de Conte koupit velké množství nových akcií, což Law odmítl. On pak prodal i ty, které měl v množství tří vagonů, což vedlo k tlaku na pokles jejich ceny. Regent mu takový masový prodej zakázal, ale další následovaly a akcie padaly. Současně oslabovala papírová měna, nejprve o 5 %, pak o 10 %. Banka omezila směnitelnost na kovy na 100 liber ve zlatě. Lidé začali drahé kovy vyvážet ze země a ve Francii jich pak byl nedostatek. V únoru 1720 přišel zákaz skupování drahokamů a nikdo nesměl vlastnit víc než 500 liber v kovových mincích. Vznikla atmosféra udávání, stačilo podezření na to, že někdo má doma peníze v kovech a byla provedena domovní prohlídka.

Banka vydala do oběhu 2,6 mld. liber papírových peněz, ale kovy bylo kryto sotva 1,3 mld. liber, takže lidé ztratili v papírové peníze důvěru. Akcie MC prudce klesaly. Law už si nemohl dovolit chodit po ulicích nehlídan. V říjnu 1720 ztratila MC svá privilegia. Law byl zbaven úřadu a skrýval se v regentově paláci. Později musel z Francie zmizet a zanechat tam i své statky. Jeho nástupce obnovil zlatý standard a devalvoval papírovou měnu na polovinu. Law zemřel po devíti letech v Benátkách.

Po této zkušenosti lidé ve Francii považovali slovo „banque“ za téměř sprosté slovo. Proto se nové banky dlouho pojmenovávaly třeba Crédit, nikoli Banque. V názvech bank tak je tato doba cítit dodnes. Podvod však pomohl snížit dluhy Francie na úkor podvedených investorů. V roce 1721 měla Francie dluhy jen 100 mil. liber.

2.4 Ponziovo schéma

Charles Ponzi, původně Ital Carlo Ponzi, v americkém Bostonu v letech 1919 až 1920 přesvědčil desítky tisíc investorů, že našel způsob investování peněz pro rychlé zbohatnutí. Sliboval platit 50% úrok za 90 dní. Později zkrátil investiční periodu na 45 dní. Podařilo se mu za osm měsíců posbírat 15 mil. dolarů. Otevřel si kanceláře v dalších státech USA, od New

Jersey až po Maine. Ve skutečnosti nic neinvestoval, jen přehazoval peníze od nových investorů ke starým. Toto podvodné investiční schéma se od té doby nazývá Ponziho schéma.

Ponziho schéma je systém založený na podvodném investování peněz s extrémně vysokými výnosy investorů, jejíž výnosy platí následní investoři. Výsledkem je, že výnosy nejsou generovány reálnou tržní aktivitou společnosti. Systém stojí na neustálém přílivu nových investorů a jejich peněžním přínosu. Z počátku vysoké zisky prvních investorů zaplatí investoři pozdější, kteří ovšem nové investory nenalákají a dochází k postupnému kolabování systému.

Charakteristikami Ponziho schématu jsou³:

- enormně vysoké výnosy s žádným nebo velmi malým rizikem,
- konzistentní návratnost a neustálá rostoucí tendence investic,
- neregistrované investice na příslušných úřadech (dochází k nemožnosti vysledovat, jestli, a jak byly investice provedeny),
- tajné nebo příliš komplexní strategie (předchází tomu, aby investor porozuměl, nebo získal ucelenou informaci o svých penězích),
- časté problémy s technikou, které znemožňují vydat doklad k činnosti společnosti,
- problémy s výběrem úroků, nebo navádění k neustálému reinvestování v dlouhodobých fondech s mnohdy ještě větší návratností.

2.5 Mavrodiho MMM

Stalo se rovněž osudným několika milionům nezkušených ruských investorů, kteří v letech 1992 až 1994 naletěli na reklamu společnosti MMM Sergeje Mavrodiho, bývalého matematika. Akcie MMM se neobchodovaly na burze, ale společnost s nimi organizovala vlastní trh. Televizní reklamy „masírovaly“ ruské diváky sliby MMM o 3000% zhodnocení za pouhý rok. Za šest měsíců měla MMM přes pět milionů akcionářů a cena jejích akcií vzrostla z 1 USD na 60 USD. Společnost neinvestovala do reálných aktiv, pouze vykupovala staré akcie penězi od nových akcionářů. Pyramida se stala nestabilní a cena akcií MMM spadla prudce na 46 centů. Dokonce i po prudkém pádu cen se našli lidé, kteří do akcií nadále investovali. Jedna žena dokonce řekla novinářům před kanceláří MMM: „*Já vím, že jde o pyramidové schéma, ale ty akcie jsou tak levné a mohly by zase posílit.*“ Mavrodi byl stíhán od roku 1998 (dříve to nešlo, neboť získal poslanecký mandát), ale podařilo se ho zatknout až v roce 2003.

2.6 Pyramidový systém

Pyramidový systém je podvodná metoda, která využívá fiktivního produktu. Tento produkt je poskytnut zájemcům za vstupní poplatek. Pro postup na vyšší pozice v hierarchii uvnitř podniku je třeba získat určitý objem vstupních poplatků od dalších lidí. Dochází pak k lákání dalších zájemců do systému zejména z řad rodiny a příbuzných, často se uplatňují v regionech s vyšší

³ STČ – David Králík, 2018

nezaměstnaností. Výnosy nejsou produkovány tvorbou a prodejem produktu, což vede, po úpadku přílivu zájemců, ke kolapsu společnosti.⁴

Charakteristikami jsou:

- důraz na získávání nových členů za členský poplatek (často s větším ziskem za získání členů než za prodej produktu),
- žádný skutečný produkt není prodáván (používání falešného produktu, jako např.: technologický servis, masově licencované e-knihy, nebo online poradenství),
- přísliby zisků v krátkém čase, snadný výdělek, nebo pasivní příjmy,
- žádné dohledatelné příjmy z maloobchodních prodeje (neexistují licence na příslušných úřadech, které by ukazovali generování peněz prodejem),
- komplexní funkční struktura společnosti (zakrývá reálné metody vedoucí k zisku).

Albánie - Od pyramidy ke krizi

Albánské pyramidové schéma bylo nejhorším finančním podvodem poslední doby. Celková hodnota pasiv pyramidových společností dosáhla poloviny HDP země. Investovaly do nich dvě třetiny obyvatel země. V zemi, která byla informačně za socialismu ještě uzavřenější než střední Evropa, byla zkušenost s tržní ekonomikou prakticky nulová. Po změně režimu vzniklo mnoho společností, které braly depozita a „investovaly je“. slibovaly obrovská zhodnocení (až 100 % p.a.) a jakmile bylo jasné, že je nebudou moci dodržet, vyvinula se z nich pyramidová schémata, vyplácející staré investory penězi posbíranými od nových. Aby se mohli účastnit hry podle jejich názoru vedoucí k růstu bohatství, prodávali lidé domy, byty i dobytek a peníze vkládali do těchto společností. Na přelomu let 1996 a 1997 značně přesáhla pasiva objem aktiv a schémata zkrachovala, což poslalo ekonomiku do poklesové spirály. Lidé začali protestovat v ulicích, země byla na pokraji občanské války a dva tisíce Albánců doplatilo na nepokoje životem.

2.7 Multi-Level Marketing (MLM)⁵

Multi-Level Marketing je legální systém založený na rozrůstající se základně prodejců určitých produktů. Dochází zde k přijímání nových distributorů z řad zákazníků, tak dochází ke vzniku řetězu rekrutů naverbovaných jednou osobou. Výdělky jsou generovány přímým prodejem výrobků společnosti. Zisk jednotlivců je pak generovaný samotným prodejem a procentuálním příjmem z prodeje rekrutů spadajících pod danou osobu. Postup v hierarchii společnosti nemusí být podmíněn počtem rekrutů, či množstvím distribuovaného produktu.

Charakteristikami jsou:

- snaha o zisk nových členů (způsobuje šíření produktu, a tak růst zisku),

⁴ STČ – David Králík, 2018

⁵ STČ, David Králík, 2018

- příjmy plynou z přímého prodeje produktu společnosti (často zaměřen na Skupinu podobných produktů, např.: kosmetika),
- využívání médií k šíření povědomí o produktu,
- čitelná funkční struktura (legální systémy nemají potřebu maskovat své cíle).

Nick Leeson a Barings

Obchodník s cennými papíry britské banky Barings překračoval své obchodní limity v letech 1992 až 1995 na pracovišti v Singapuru. Byl považován za „hvězdu“, protože na začátku jeho kariéry se mu dařilo vydělávat pro banku značné sumy.

Měl však limity, které nedodržoval - neměl oprávnění udržovat otevřené pozice přes noc, ani oprávnění pro obchod s opcemi. Štěstí se však obrátilo a ke konci roku 1994 naakumuloval ztráty za 208 mil. GBP a v únoru 1995 dosáhla ztráta 830 mil. GBP. Tuto sumu už banka nebyla schopna ustát. Pokud by ji nepřevzala nizozemská ING a nezačlenila do své skupiny pod názvem ING Barings, pravděpodobně by dnes neexistovala.

Nigerijské dopisy a e-maily

Od začátku 80. let 20. století začaly chodit po světě tzv. nigerijské dopisy, v posledních letech pak nigerijské e-maily. Podvod je známý rovněž pod názvem „Operace 419“. Typický dopis vypadá například takto:

„Dobrý den, obracím se na vás v urgentní záležitosti ohledně dědictví po bývalém prezidentovi Zairu Mobutu Sese Seko Kuku Ngbendu Wa Za Banga. Jsem vdova po prezidentovi a kontakt na vás jsem dostala proto, že jste mi byl popsán jako spolehlivý člověk, ochotný pomoci. Potřebuji rychle převést asi 6,5 milionu dolarů na některý účet v Evropě. Ráda bych požádala vás o tuto službu, přičemž vám za to předám 20 % z této částky“

Pokud na e-mail jeho příjemce odpoví, je požádán buď o své bankovní detaily, fotokopie pasu a dalších dokumentů s cílem je zneužít, anebo je rovnou vyzván, aby "pro uhrazení poplatků s převodem této velké částky" nejdříve zaslal nějakou menší částku on sám. Dopisy mají mnoho variant a jejich společným jmenovatelem je podvod, snaha kontaktovaného člověka obrát o peníze nebo zneužít jeho identity v jiných kriminálních aktivitách. Podle jednoho účastníka, který byl ochoten o podvodech promluvit, se tímto „byznysem“ živí v Nigérii a dalších státech tisíce lidí. Skutečně se jim daří peníze ze svých obětí vylákat.

Enron Corporation, Arthur Andersen a další

Falšování účetních a auditorských zpráv o skutečném stavu společnosti a nepravdivé informace o zisku, nákladech, výnosech a struktuře bilanční rozvahy jsou dalším podvodem, který rozhýbal vody finančního světa ve vyspělých zemích v novém tisíciletí.

Nejznámějším případem je kauza Enron. Společnost Enron Corporation byla americká energetická společnost sídlící v Houston, Texas, USA. Před vyhlášením bankrotu v lednu 2002

zaměstnávala přes 22 tisíc zaměstnanců a byla jedna z vedoucích světových společností podnikajících v oblasti dodávek elektřiny, zemního plynu a komunikací.

Od 90. let její akcie zaznamenávaly stabilní, neustálý růst a Enron byl vzorem moderní silné společnosti. Z původních cca 10 mld dolarů aktiv dosáhla v roce 2000 hodnotu 111 miliard dolarů. Za patnáct let své existence se dostala na sedmou příčku největších společností USA, zaměstnávala 21 tisíc zaměstnanců ve 40 zemích.

Vedení společnosti však lhalo o ziscích, zakrývalo dluhy, takže se neobjevily v účtech společnosti. Jakmile podvod začal vycházet najevo, cena akcií (25. ledna 2001 byla 81,39 USD) klesla k prosinci 2001 na nulu. Zaměstnanci Enronu byli postiženi dvakrát. Jejich penzijní schémata byla ve velké míře zainvestována do vlastních akcií Enronu, takže přišli nejen o zaměstnání, ale i o dodatečné penze. Tento případ nabádá k obezřetnosti při zakládání různých zaměstnaneckých fondů i u nás.

Když zkrachoval Enron, stáhl s sebou i auditorskou firmu Arthur Andersen, která mu dělala audit a podílela se na dezinformaci veřejnosti. Při vyšetřování se zjistilo, že někteří představitelé Enronu prodali před krachem akcie firmy. Zároveň se začaly objevovat informace o propojení představitelů společnosti s politiky. Společnost Arthur Andersen, auditor Enronu, zničila nebo smazala množství dokumentů týkajících se auditu Enronu. Příkaz k likvidaci byl vydán 12. října 2001, tj. čtyři dny předtím než Enron ohlásil ztrátu 618 mil. USD.

Kauza Enron však nebyla ojedinělá. Z dalších velkých společností s podobnými problémy lze zmínit WorldCom, italský Parmalat, francouzskou Crédit Lyonnais a mnohé další.

3 BANKOVNÍ BEZPEČNOST

3.1 Upozornění ČNB na rizika⁶

V souvislosti s dynamickým rozvojem a rozšiřující se nabídkou služeb elektronického bankovníctví dochází v České republice k pokusům o jejich zneužití. Česká národní banka soustavně prosazuje a dohlíží na to, aby jednotlivé banky **při** poskytování svých služeb průběžně vyhodnocovaly s nimi spojená rizika a **přijímaly** opatření na jejich omezení.

Bezpečnost každého vzdáleně ovládaného účtu však nezávisí pouze na zabezpečení informačních systémů jednotlivých bank, ale také na péči a pozornosti, kterou věnuje bezpečnosti samotný klient.

K obsluze bankovního účtu jsou v současné době využívány nejen počítače, ale také tablety a mobilní telefony tzv. SmartPhony (dále jen "zařízení").

Doporučujeme proto věnovat pozornost následujícím skutečnostem:

1. *Zařízení využívané pro obsluhu bankovního účtu by mělo být vybaveno:*
 - aktualizovaným operačním systémem (pravidelné aktualizace odstraňují bezpečnostní slabiny systému odhalené až při jeho využívání),
 - aktualizovaným internetovým prohlížečem (k aktualizaci dochází zpravidla automaticky s aktualizací celého operačního systému),
 - funkčním (trvale zapnutým) a aktualizovaným antivirovým programem (aktualizace je obvykle prováděna automaticky). Současně by měl uživatel pravidelně spouštět antivirovou kontrolu.
2. *V souvislosti se zařízením používaným k obsluze bankovního účtu dále doporučujeme:*
 - instalovat pouze programy z důvěryhodných zdrojů doporučených výrobcem Vašeho zařízení a věnovat přitom pozornost oprávněním požadovaným instalovanou aplikací (např. nepovolovat přístup aplikace k odesílaným zprávám, nepovolovat možnost odesílat zprávy bez Vašeho vědomí, apod.),
 - nepoužívat k obsluze bankovního účtu mobilní zařízení, u nichž byly provedeny změny nastavení tzv. "jailbreak" a "root" (tyto změny mohou vést k narušení bezpečnosti daného zařízení např. snížením jeho odolnosti proti škodlivému software),
 - mít Vaše zařízení pod trvalou kontrolou a využívat zámek obrazovky (předpokládá nastavení aktivace zámku po uplynutí určité doby),
 - používat výlučně zařízení důvěryhodné a řádně zabezpečené (např. veřejně přístupný počítač s internetovým připojením přiměřenou úroveň bezpečnosti nezaručuje).

⁶ HŘEBÍK, František a Bohuslav SEKERKA. *Vybrané aspekty ekonomické bezpečnosti*. Praha: Tigris, spol. s r.o., 2018. s. 116 – 120. ISBN 978-80-7490-195-9.

3. Kritickým momentem bezpečnosti elektronického bankovníctví je přihlášení a prokázání totožnosti (autentizace) klienta. V zájmu vyššího stupně ochrany finančních prostředků klientů doporučuje:
- kombinovat autentizaci (prokázání totožnosti) při přístupu k účtu přes internet s prostředky na internetové komunikaci nezávislými, jako je např. potvrzení transakce pomocí SMS,
 - v případě využívání digitálního certifikátu mít tento certifikát bezpečně uložený, a to nejlépe na přenosném médiu mimo vlastní počítač (např. na čipové kartě),
 - pro přihlašování do internetového nebo mobilního bankovníctví využívat důvěryhodnou síť (nezabezpečená síť nebo síť spravovaná neznámým poskytovatelem přiměřenou úroveň bezpečnosti nezaručuje).
4. *Kromě odcizení autentizačních (přihlašovacích) informací přímo ze zařízení klienta se někteří pachatelé pokoušejí vylákat potřebné údaje pod různými záminkami přímo od klienta. Nejčastěji používaným trikem je podvržený e-mail předstírající, že pochází z důvěryhodného zdroje (například z banky nebo jiné instituce). Cílem tohoto podvodu (označovaného jako „phishing“) je získání přihlašovacích nebo osobních údajů klienta. Po kliknutí na přílohu nebo odkaz uvedený v e-mailu je klient buď zaveden na podvrženou internetovou stránku (kde je vyzván k zadání těchto údajů) nebo se z této stránky do zařízení klienta nainstaluje škodlivý software (který údaje o klientovi monitoruje a následně zpřístupní útočníkovi). V této souvislosti doporučujeme důsledné dodržování následujících zásad:*
- nikomu nesdělovat autentizační údaje (používané při přihlašování a potvrzování transakcí) ani nepovolovat v nastavení svého zařízení jejich automatické zapamatování systémem,
 - nereagovat na e-mailové zprávy s podezřelým názvem a obsahem, zejména v případě, kdy je po Vás požadováno sdělení osobních údajů, hesel, kódů PIN, apod.,
 - pokud k takovému sdělení zpráva vybízí, resp. obsahuje odkaz na stránku internetového bankovníctví (Vaše banka by po Vás tímto způsobem autentizační údaje nepožadovala) nebo stránky jiné instituce, jedná se pravděpodobně o podvodné jednání. Proto doporučujeme ihned informovat Vaši banku,
 - nespouštět přílohy podezřelých e-mailových zpráv ani neklikat na odkazy, které obsahují. Zprávy jakkoliv podezřelé raději vůbec neotvírat a rovnou je smazat,
 - nepoužívat jednoduchá hesla ani hesla, která lze odvodit z informací o Vaší osobě,
 - pokud již dojde ke ztrátě, krádeži nebo prozrazení přihlašovacích údajů, digitálního certifikátu nebo mobilního zařízení, ihned požádat banku o zablokování účtu a v případě mobilního zařízení požádat operátora o zablokování SIM karty.
5. *V neposlední řadě Vám doporučujeme využívat následující opatření snižující riziko odcizení finančních prostředků z Vašeho účtu:*
- dle možností využívat limity omezující výši aktivních transakcí prováděných na Vašem účtu prostřednictvím elektronického bankovníctví,
 - kontrolovat pohyby na svých účtech a platby platební kartou. V případě jakýchkoliv nesrovnalostí se ihned obrátit na Vaši banku, a to způsobem dohodnutým s Vaší bankou,
 - průběžně sledovat informace a doporučení věnovaná bezpečnosti elektronického bankovníctví vydávaná Vaší bankou,
 - zajímat se o další formy přístupu k elektronickému bankovníctví nabízené Vaší bankou s důrazem na úroveň zabezpečení.

3.2 Phishingové útoky, zneužívající ČNB

Česká národní banka opětovně upozorňuje na další vinu podvodných emailových zpráv, ve kterých jsou jménem České národní banky kontaktovány osoby s žádostí o vyplnění krátkého dotazníku s příslibem následné finanční odměny.

Česká národní banka v této souvislosti znovu zdůrazňuje, že se nejedná o autentickou komunikaci České národní banky, ale o tzv. phishingové útoky, směřující k vylákání osobních údajů dané osoby. Na jejich základě pak může dojít ke zcizení finančních prostředků z bankovních účtů takto oslovených osob.

Česká národní banka proto veřejnost opakovaně upozorňuje, aby na obdobné emailové zprávy nereagovala, zejména aby nikomu nesdělovala autentizační údaje jako např. přihlašovací hesla či PIN. Dále Česká národní banka rozhodně doporučuje neotvírat případné přílohy podezřelých e-mailových zpráv ani nespouštět v nich uvedené odkazy na webové stránky. Česká národní banka v této souvislosti rovněž odkazuje na již dříve vydané Upozornění České národní banky na rizika spojená s využíváním elektronického bankovníctví.

Česká národní banka považuje za vhodné také zdůraznit, že ČNB v žádném případě plošně neoslovuje veřejnost prostřednictvím e-mailové komunikace s cílem vynutit si platbu jakýchkoliv poplatků za převod peněžních prostředků.